

Handläggare: Ulrika Lindblad
Telefon: 08-508 319 89

Till
Kulturnämnden

KuN 2013-02-07
Nr 10

Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga, program för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2014-2016

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att kulturnämnden för sin del godkänner förslag till program för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2014–2016

att kulturnämnden överlämnar förslagen till kommunstyrelsen för vidare hantering

Sammanfattning

Kulturförvaltningen har låtit utvärdera Kultur i ögonhöjd, för, med och av barn och unga, strategisk plan för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2009–2012. Utifrån utvärderingens resultat och kulturförvaltningens bedömning föreslås att planen revideras bl.a. genom att:

- målen uppdateras och att tidigare skrivning om att beakta barns och ungdomars behov vad gäller fysiska miljöer uttrycks som ett eget mål,
- indikatorer införs som uppföljningsinstrument,
- nätverken stärks och får ett förtydligt uppdrag,
- exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och utbildningsnämnden omfattas liksom Familjebostäder, SISAB, Stadsteatern AB, Stockholmshem och Svenska Bostäder,
- planen omfattar 2014–2016 och benämns program
- och att 2013 är ett implementeringsår med kulturnämnden som stödjande part för övriga berörda nämnder och bolag.

Berit Svedberg

Patrik Liljegren

Kulturdirektör

Chef kulturstrategiska staben

Underlag för beslut

Bilaga 1: Tjänsteutlåtande, kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga – strategisk plan för barn och ungdomskultur 2009–2012 (dnr. 005/3894/2008-1)

Bilaga 2: Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga. Reviderad strategisk plan för barn och ungdomskultur i Stockholm 2014–2016

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Kulturstrategiska staben i samarbete med en arbetsgrupp med representanter för förskola, fritid, grundskola och gymnasium.

Bakgrund

Stockholms stads kommunfullmäktige gav 2007 kulturnämnden i uppdrag att utarbeta en strategisk plan för barn- och ungdomskultur. Under 2009 beslutade kommunfullmäktige att anta Kultur i ögonhöjd – för, med och av barn och unga. Strategisk plan för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2009–2012. Nämnder och styrelser som idag omfattas av planen är fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt Familjebostäder, SISAB, Stadsteatern AB, Stockholms hem och Svenska Bostäder.

Kulturförvaltningen har utvärderat planen och det övergripande syfte har varit att ta reda på i hur stor utsträckning som planens mål har uppfyllts och vilka hindren och framgångsfaktorerna i denna process har varit. I uppdraget har även ingått att inhämta relevant övrig kunskap som kan ligga till grund för beslut om planens framtid och att ge samlade rekommendationer. Över 200 personer som omfattats av planen i sina verksamheter har bidragit till utvärderingen.

Utvärderingens resultat

Måluppfyllelse

Utvärderingen visar att planen har varit ett nödvändigt initiativ för att förverkliga visionen om att barn och unga i Stockholm, oavsett bakgrund och förutsättningar, ska ha likvärdig tillgång till kultur för, av och med barn och unga. Den har varit en markering om att alla stadens medarbetare gemensamt bär ansvaret för att möjliggöra dessa rättigheter för stadens barn och unga. Planen har stärkt medarbetare i arbetet med barns rättigheter, lyft fram kultur och delaktighet på dagordningar och i verksamhetsplanering liksom inspirerat till nya sätt att tänka och till samarbete. Planen har även varit ett underlag utifrån vilket medarbetare har kunnat samtala kring barnkultur- och delaktighetsfrågor.

Planens framgång har dock i första hand vilat på eldsjälaras engagemang. Tre år bedöms vara för kort tid för att implementera planen i de olika målgruppernas verksamheter. Mer tid krävs och en av framgångsfaktorerna anses vara att ledningsgrupper och chefer tydligt signalerar till sina medarbetare att de står

bakom planen och synliggör vikten av att verksamhetsrelaterade barn- och ungdomsfrågor prioriteras.

Ökad kunskap nödvändig

För att planen ska kunna omsättas i de olika verksamheterna måste gemensamma referensramar etableras hos alla som omfattas av planen. Det innebär att ökad kunskap hos medarbetarna är nödvändig. Enkätsvaren från grundskolans respondenter visar att 40 procent av dessa anser att planens information inte alls, eller i låg grad, varit relevant. Fokusgruppssamtal med pedagoger och rektorer i grundskolan visar att man på skolledarnivå inte har förstått hur planen ska implementeras eller omsättas i praktiken.

Utvärderingen visar att beträffande gymnasieskolan är det diffust hur planens innehåll alls berör deras verksamhet. Även begrepp som tillgänglighet, delaktighet och det vidgade kulturbegreppet måste konkretiseras för att upplevas som relevanta. Därför ses det som avgörande att varje medarbetare förstår och tar ansvar för hur planens mål kan överföras till praktisk handling.

Handlingsplaner

Ett sätt att öka allas kunskap inom området är enligt utvärderingen, att tillsätta arbetsgrupper som får i uppdrag att i workshops diskutera målen och utforma underlag för respektive verksamhet. Detta underlag föreslås i sin tur bilda underlag för handlingsplaner med ett så konkret innehåll att medarbetaren lätt kan förstå sin roll och vilka resurser som behöver avsättas för att målen i den strategiska planen ska kunna uppnås. Handlingsplanerna föreslås vara enkla att utvärdera. Utvärderingen visar att en ökad tydlighet och konkretion är önskvärd för att möjliggöra implementering av planen. Tid lyfts fram som en annan förutsättning för en verklig kunskapsutveckling genom reflektion och dialog med kollegor.

I arbetet med att implementera den strategiska planen har kulturnämnden haft en stödjande roll. Dessutom utsågs personer till en samverkansgrupp av berörda förvaltnings- och bolagschefer. Syftet var att skapa en fördjupad kunskap och stärka förståelsen kring planens mål och strategier samt att arbeta in dessa i respektive verksamhetsplan. Detta syfte har inte uppnåtts till fullo och för att förverkliga planen lokalt menar utvärderingen att dessa personer bör få ett förtydligt uppdrag.

Det goda exemplets kraft

Att tillsammans dela med sig av sina erfarenheter och ta del av det goda exemplets kraft, men även utmaningarna, ser utvärderingen som en huvudnyckel till ökad

kunskap. Av ansvariga chefer på stadsdelsförvaltningarna inom förskola och fritid önskar 60 procent mer kompetens för att klara uppdraget med Kultur i ögonhöjd bättre. Att få tillfälle att reflektera kring goda exempel vid årliga seminarier med inspirerande fallstudier från olika verksamheter ses som värdefullt för kunskapsutvecklingen. Även möten som möjliggör för den sortens kunskapsöverföring föreslås arrangeras på alla nivåer, bl.a. i form av inspirerande ledarskapsträffar.

Annan uppföljningsform

Utvärderingen menar att formen för uppföljning genom ILS inte fungerar i detta sammanhang bl.a. för att frågeställningarna ofta ger utrymme för fri tolkning av respondenterna. Istället föreslås ett nytt system med separata rapporter enligt mall som kulturförvaltningen utformar.

Tydliggöra nätverken

Det föreslås även att nätverkens olika funktioner och syften ses över. På så sätt kan nätverken effektiviseras genom en ökad tydlighet av vad nätverkens medlemmar bör förvänta sig. Utvärderingen föreslår även att den breda diskussionen bör främjas genom en särskild hemsida. Även ett förslag om att utveckla verktyglådor för reflektion förs fram. Med en sådan hjälp kan det löpande arbetet med att diskutera och planera hur man inom respektive verksamhet arbetar med planen förenklas och få stöd.

Staden i ögonhöjd

Nätverket Staden i ögonhöjd är ett resultat av kommunfullmäktiges beslut om det gemensamma ansvaret för att implementera den strategiska barnkulturplanen. Nätverket har utvecklats till en aktivt verkande arbetsgrupp med medarbetare från stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, trafikkontoret, miljöförvaltningen, kulturförvaltningen, SISAB, idrottsförvaltningen och stadsledningskontoret. För att säkerställa kopplingen till Kultur i ögonhöjd, samordnas arbetsgruppen av stadsbyggnadskontoret i samarbete med kulturförvaltningen. Styrgruppen för Staden i ögonhöjd, med stadsledningskontoret som sammankallande, har under 2012 gett nätverket i uppdrag att formalisera sina arbetsuppgifter och vara en förvaltningsövergripande katalysator i stadsutvecklingsfrågor med egen projektorganisation, budget och uppdrag.

Gymnasiet oklart uppdrag

Utvärderingen visar tydligt att gymnasieskolan har liten eller negativ uppfattning av Kultur i ögonhöjd. I fokusgruppsamtal som genomförts med pedagoger och rektorer i gymnasieskolan beskrivs att planen inte implementerats i gymnasieskolan. Innehållet uppfattas som obekant och man upplever inte att det

finns några förväntningar på att något ska göras utifrån planen. Av de som svarat på utvärderingens enkät svarar 70 procent av gymnasieskolans respondenter att planen inte har någon status alls och 30 procent att den har låg status. Men utvärderingen visar också att nästan hälften av de tillfrågade menar att de utvecklat möjligheter för unga att få stöd i sitt eget skapande.

Ungas entreprenörskap

Målet om att stärka ungas entreprenörskap inom kultur och media menar respondenterna i utvärderingen att de överlag inte har arbetat med. Det framkommer att begreppet kulturentreprenörskap uppfattas som diffust. Utvärderingen gör tydligt att kännedomen är låg om att ungas eget kulturskapande på fritiden kan vara ett komplement till gymnasieskolan och högre undervisning och vara ett informellt lärande mot en framtida yrkeskarriär.

Barn och unga

Utvärderingen visar på en stor variation vad gäller stadens olika verksamheters förmåga att lyssna på barn och ungdomar. Fritidssektorn visar överlag på att ha god insikt i delaktighetsfrågor. Ställs frågan istället till barnen svarar de att det sällan är någon som lyssnar till deras idéer, utom ifråga om Skapande skola-insatser.

Flera positiva effekter av att implementera målen i Kultur i ögonhöjd framkommer i rapporter till kulturförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

Åtterrapporeringen av Skapande skola är en sådan och eftersom de övergripande målen för denna satsning och Kultur i ögonhöjd sammanfaller, är det på sin plats att lyfta fram något av detta innehåll. Där anges bl.a. att barnen har ökat sin samarbetsförmåga, att de fått en utvecklad språkförmåga, bättre koncentrationsförmåga, fått nya uttryck för kommunikation, fördjupad kunskap inom olika ämnesområden, ökad kreativ problemlösningsförmåga. På ett personligt plan anges t.ex. att barnens självkänsla respektive självförtroende ökat, om ökad upplevelse av trygghet och en varmare stämning i klassen, positiv attityd till skolan, ökad respekt för andra liksom om glädje och om mod.

Barnkonventionens tillämpning i staden

Riksdagen beslöt den 1 december 2010 att godkänna regeringens förslag till strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Avsikten är att den ska vara en utgångspunkt för alla offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter. Stadens revisorer har under 2012 granskat Stockholms kommunstyrelse och nämnderna om dessa i sin styrning och uppföljning har beaktat barnkonventionen

och den nationella strategin för att stärka barnets rättigheter på ett tillfredsställande sätt.

Med utgångspunkt i stadsbyggnadsnämndens verksamhet lyfts den strategiska barnkulturplanen Kultur i ögonhöjd fram som anger att nämnden ska utarbeta former för barns och ungas inflytande för planering och beslut som har att göra med deras miljöer. Revisorerna pekar på en inkonsekvens i och med att miljönämnden och exploateringsnämnden inte omfattas av styrdokumentet men ingår i arbetsgruppen Staden i ögonhöjd som arbetar för att trygga barnperspektivet i stadens planering. I rapporten föreslås bl.a. att stadsbyggnadsnämndens styrning av barnperspektivet bör utvecklas bl.a. genom att mål och indikatorer tas fram.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningens bedömning är att om målen i den strategiska planen ska kunna nås krävs ett flertal insatser som redovisas nedan. I enlighet med stadens budget ska begreppet ”strategisk plan” bytas ut mot ”program”.

År 2013 implementeringsår

Kulturförvaltningen föreslår att den nuvarande planen fortsatt ska gälla under 2013 och låta det nya programmet omfatta 2014–2016. På så sätt undviks ett glapp i styrningen vad gäller barn- och ungdomskulturperspektivet under 2013. Det ligger också en styrka i att låta 2013 bli ett implementeringsår av programmets arbetssätt och styrmedel eftersom det ger mer tid åt förankring och ökar dess bärkraft inför 2014. Kulturförvaltningen föreslår att metoder för uppföljning av programmet i ILS tas fram i samverkan med stadsledningskontoret.

Kulturnämnden en stödjande part

I första hand är det respektive nämnd och styrelse som ska genomföra implementeringen av programmet i sin respektive verksamhet. En kontinuerligt lärande arbetskultur bör uppmuntras där chefer, ledningsgrupper och medarbetare kan delta i inspirationsseminarier och tematiska möten för att lära av hur andra, i likartad verksamhet, har genomfört svåra uppgifter. Ett sådant erfarenhetsutbyte ger en ökad samverkan och den gemensamma referensramen blir mer konkret.

Kulturnämnden bör fortsatt ha en samordnande och stödjande roll.

Kulturförvaltningen kan t.ex. utforma material som kan främja ett lärande arbetssätt kring det löpande barn- och ungdomskulturarbetet i staden. På så sätt kan kunskapen fördjupas, de gemensamma referensramarna bli tydliga och samverkan i staden öka. Kulturnämnden bör även medverka till att ett gemensamt

forum etableras på stadens intranät för reflektion, information, erfarenhetsutbyte och som samlingsplats för verktyg.

Förtydligade mål

För att underlätta återrapporteringen föreslår kulturförvaltningen att målen i barn- och ungdomskulturplanen förtydligas utan att innehållet i sak förändras. Det s.k. övergripande målet: **Alla barn och unga har likvärdig tillgång till professionella kulturupplevelser och likvärdiga möjligheter till eget skapande** föreslås vara ett eget uppföljningsbart mål. Målet föreslås förstärkas med ett tillägg av ”**god** och likvärdig tillgång”.

I den tidigare planen har vikten av att ta hänsyn till barns och ungas behov vid utformningen av miljöer där barn och ungdomar vistas, uttryckts som en strategi kopplat till målet **Kultur för, med och av barn och unga är lika viktigt**.

Kulturförvaltningen föreslår att detta ansvar lyfts fram som ett eget uppföljningsbart mål: **Barns och ungdomars behov beaktas vad gäller de fysiska miljöer där barn vistas**. Målet **Kultur för, med och av barn och unga är lika viktigt** föreslås däremot ingå i bakgrundstexten eftersom det är en central utgångspunkt för programmets hela implementering oavsett vilket mål som avses.

De s.k. strategierna föreslås lyftas bort men att innehållet vävs in i måltexterna där det är relevant.

Uppföljning med indikatorer

För att möjliggöra för en förbättrad uppföljning av hur målen för stadens barn- och ungdomskulturpolitik uppnås föreslår kulturförvaltningen att kommunfullmäktige beslutar om indikatorer kopplade till de enskilda målen. Relevanta och mätbara indikatorer kan ge större tydlighet av vad som konkret förväntas av de olika målgrupperna inom staden. Kulturförvaltningen föreslår att varje berörd nämnd och bolagsstyrelse i sina åtaganden väger in planens mål och årligen följer upp sin verksamhet i respektive verksamhetsberättelse inom ledningssystemet ILS. Indikatorerna bör vara få till antalet, vara relevanta för respektive verksamhet och vara enkla att mäta. För att inhämta synpunkter från barn, unga och föräldrar bör redan etablerade rapportssystem och enkätundersökningar som genomförs gentemot brukare användas.

Utforma handlingsplaner

Kulturförvaltningen bedömer att ett effektivt sätt att stärka kunskapen om planens syfte och för att tydliggöra hur de olika verksamheterna konkret berörs är att utforma handlingsplaner. Därmed kan en stor del av de förhållningssätt som idag ingår i de texter som kallas strategier, tas bort ur den övergripande planen och

istället formuleras av respektive verksamhet. Kulturförvaltningen föreslår att de styrdokument som berör respektive område lyfts fram i sådana handlingsplaner, liksom goda exempel, forskning och metodexempel.

Kulturförvaltningen kan konstatera att handlingsplaner, liksom den reflektionsprocess som krävs för att utforma en handlingsplan, har varit en stark framgångsfaktor bakom den statliga satsningen Skapande skola, i och med att ett lokalt ägarskap växer fram som stärker insatsens relevans. Detta bekräftas även av de grundskolor som i samband med utvärderingen av Kultur i ögonhöjd, beskrivit sitt Skapande skola-arbete och i det sammanhanget lyft fram det positiva värdet av att ta fram handlingsplaner.

Kulturförvaltningen föreslår att berörda nämnder och styrelser under 2013 påbörjar ett arbete med att utforma handlingsplaner utifrån målen i programmet.

Stärka arbetet lokalt

Kulturförvaltningen vill lyfta fram att budskapet från ledningsgrupper och chefer bör vara tydligt om att de stödjer planen och att verksamhetsrelaterade barn- och ungdomsfrågor ska prioriteras. Ett tydligt stöd är en framgångsfaktor för implementering av planen i alla berörda delar av stadens verksamhet.

Kulturförvaltningen föreslår att de nätverk som etablerats under arbetet med planen 2009–2012 uppdateras för att behålla sin relevans. De personer som utsetts av berörda nämnder och styrelser till den s.k. samverkansgruppen bör få ett förtydligt uppdrag. Ett sådant uppdrag ska innebära att vara en facilitator för planens implementering lokalt i syfte att stötta arbetsplatsen bl.a. med att utforma handlingsplaner, löpande självreflektion och kunna initiera erfarenhetsutbyten och fortbildning. Nätverket Staden i ögonhöjd är ett gott exempel på hur ökad kunskap kan bidra till ett förändrat arbetssätt vad gäller barn och unga. Erfarenheter från arbetet med nätverket Staden i ögonhöjd ska tas tillvara och spridas inom staden.

Gymnasieskolan

I och med gymnasiereformen, GY 2011, har gymnasieskolan fått minskat utrymme för estetiska och kulturella upplevelser eftersom Estetisk verksamhet inte längre är ett obligatoriskt kärnämne. Även ändrade studie- och timplaner liksom minskade möjligheter till ämnes- och kursval försvårar för estetisk och kulturell verksamhet och utövande i gymnasieskolan. I ljuset av dessa förändringar kan implementeringen av Kultur i ögonhöjd vara särskilt angeläget för att motverka dessa negativa tendenser.

Nya nämnder

Utöver de nämnder och styrelser som idag berörs av Kultur i ögonhöjd, föreslår kulturförvaltningen att även exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskydds-nämnden omfattas av stadens mål på barn- och ungdomskulturområdet. På så sätt uppnås en ökad tydlighet sett utifrån nämndernas delaktighet i arbetsgruppen Staden i ögonhöjd, som redan idag arbetar med att uppnå målen i den strategiska planen.